

Stichting voor Bodenkartering

Wageningen

Directeur Prof. Dr C.H. Edelman.

VERSLAG
VAN DE BODEMKNEDIGE VERKENNING
VAN HET EILAND
IJSELMONDE

---

door Ir K. van der Meer.

Wageningen, April 1950.

INHOUD:

1. Inleiding
2. Vorming van het gebied
3. Onderscheiden bodemkundige eenheden en hun waarde voor de teelt
4. Beschrijving der polders

Bylage : 1 x kleurenkaart

1. Inleiding.

IJselmonde is evenals Rozenburg en Voorne-Putten een op zich zelf staand onderdeel van de bodemkundige verkenning der Zuid-Hollandse eilanden, in opdracht van de Provinciale Waterstaat van Zuid-Holland. Het doel is om in grote trekken de bodemkundige verschillen aan te geven en aan de hand daarvan de geschiktheid aan te geven voor tuinbouwteelten.

2. Vorming van het gebied.

De vorming van IJselmonde valt uiteen in meerdere gedeelten. Het oudste deel is die fase, waarin het oude land gevormd werd met enkele verjongingen. Deze fase is te vergelijken met het middelland in Zeeland. De topographie is gekenmerkt door hoogliggende, veenloze, kalkhoudende kreekkruggen en laag liggende, kalkloze of iets kalkhoudende, zware kleigronden op veen. De verlande getijde-geulen lopen zeer grillig door het land.

De tweede fase is die der laat middeleeuwse bedijkingen en deze fase is als min of meer brak te kenmerken. De opbouw van het land is veel regelmatig en de vroeger aanwezige rivierlopen hebben onder invloed van eb- en vloed-werking de basis gevormd voor de landschapsopbouw, op dezelfde wijze zoals in het zuiver mariene landschap de getijdegeulen de basis der opbouw vormen. Het verloop der bodemkundige verschillen loopt dus volkomen parallel met deze oude rivierlopen zoals Waal, Devel en Koedood. De grillige vertakking der kleine getijdegeulen ontbreekt hier volkomen. Wel wordt er in de ondergrond een ouder landschap aangeboord (op de kaart aangegeven als bevoeging d), maar over de hoedanigheid hiervan kan niets gezegd worden. Tot de jongste fase behoren de diverse jonge polders, die tegen het oudere land aangedijkt zijn. Vooral de jonge polders in het oosten zullen afgezet zijn in een brak milieu. Bij Zwijndrecht en Hendrik

Ido Ambacht wordt een groot pakket overslaggrond aangetroffen. Dit ligt op het land, dat in de late middeleeuwen werd ingedijkt en is dus van betrekkelijk jonge datum.

3. Onderscheiden bodemkundige eenheden en hun waarde voor de teelt

- C1 kalkrijke, lichte zavelgrond, die naar beneden toe in het profiel lichter wordt.
  - C2 kalkrijke zavelgrond, die naar beneden toe in het profiel lichter wordt.
  - C3 kalkrijke, lichte kleigrond, die naar beneden toe in het profiel lichter wordt.
  - B1 lichte zavelgrond met ontkalkte bouwvoor en overigens kalkrijk profiel, dat naar beneden toe lichter wordt,
  - B2 zavelgrond met ontkalkte bouwvoor en overigens kalkrijk profiel, dat naar beneden toe lichter wordt.
  - E2 het gehele profiel is homogeen en bestaat uit kalkrijke zavelgrond; de bouwvoor is meestal kalkarm en soms kalkloos.
  - E3 het gehele profiel is homogeen en bestaat uit kalkrijke, lichte kleigrond, met een kalkarme of kalkloze bouwvoor.
- Bij deze eenheden kan als storing voorkomen:
- R roest ondiep; beginnend onder de bouwvoor
  - RR roest in de bouwvoor
  - d zware kalkloze kleiondergrond beginnend tussen 60 en 100 cm
  - s veen beginnend tussen 60 en 100 cm
  - G zware iets kalkhoudende kleigrond met homogeen profiel; bouwvoor kalkloos.
  - D kalkloze homogene zavel of lichte kleigrond in het gehele profiel
  - F zware kalkloze kleigrond in het gehele profiel
- Hierbij komen als afwijkingen voor:
- v veen beginnend tussen 60 en 100 cm

vv veen beginnend tussen 30 en 60 cm

■ geroerde of vergraven gronden

Betreffende de geschiktheid voor tuinbouwteelten kan het volgende opgemerkt worden:

B1 en C1 geschikt voor fijne tuinbouwteelten

B2, C2 en E2 zijn goede gronden en geschikt voor tuinbouw, maar wat te zwaar voor de fijnere groenteteelt.

C3 en E3 zijn nog zwaarder; hierdoor zijn ze uitgeschakeld voor fijne groenteteelt, maar de kwaliteit voor de overige teelten is nog goed.

Komen in deze profielen storingen voor, dan daalt de kwaliteit der grond hierdoor aanzienlijk en de grond moet als een klasse minder gekenschetst worden. Bij RR is de grond als ongeschikt aan te merken.

De eenheden D, F en G zijn zonder meer ongeschikt.

4. Beschrijving der polders

Polders Sondelingenambacht, Hendrik Ido Ambacht en Zwijndrecht.

In deze polders is het tuinbouwcentrum van Zwijndrecht gelegen. Dit centrum heeft zich ontwikkeld op de overslaggronden, die van prima kwaliteit zijn voor de fijne groenteteelt. Het bedrijf is er tamelijk intensief met plat en staand koud glas. Gestookt wordt er weinig. Door de uitbreiding van het burgerlijk grondgebruik is reeds een aanzienlijk deel van deze prima grond verloren gegaan. De tuinders worden verplaatst naar de E3- en de G-gronden, die van veel slechter kwaliteit zijn. Er is dan ook een belangrijk verschil in het bedrijf. Op de E3^{dv} en G-gronden wordt zo goed als geen glas aangetroffen.

De oeverwallen van Waal en Devel zijn weer van goede kwaliteit, maar te zwaar voor fijne tuinbouw. Verder van deze twee beddingen vandaan wordt de grond slechter. De bovengrond ter dikte van ongeveer 60 cm is nog wel van goede kwaliteit, maar de klei (op veenondergrond gelegen) deugt niet. De dikte van de bovengrond neemt hoe langer hoe meer af en de kern van

het gebied midden tussen deze rivierlopen in wordt dan ook ingenomen door laaggelegen zware kleigronden op veen.

Polder Nieuw Engeland

Deze polder is bijna geheel in gebruik als bouwland. De bodem bestaat uit jonge zeeklei, van een goede hoedanigheid.

Elderspolder

De grond van dit poldertje wordt geheel gebruikt als bouwland, en is over het algemeen zwaar (C3 en C4).

Meeuwpolder

Dit is een klein poldertje met goede grond.

Kooigorspolder

Genoemde polder is, hoewel jong, toch niet goed. Vandaar dat er maar een 50% bouwland in ligt en de rest uit matig woiland bestaat. Waarschijnlijk heeft de polder in vroeger jaren veel wateroverlast gehad, gezien de vele reductievlekken en de ondiepe gley. Verder komt praktisch door de gehele polder, op een diepte variërend van 60 cm tot één meter en dieper, een vette grijze slappe kleilaag voor, die storend is voor de gewassen.

Meeuwenplaat

De plaat is geheel in gebruik als bouwland. In een groot gedeelte van deze polder zit het grove zand ondiep. De vochthoudendheid van de bovengrond is hierdoor te gering en de capillaire opstijging van het grondwater is onvoldoende. Genoemd gedeelte, dat aangeduid is met type C1 L.L. is ^{aan de} te droog.

Zalmplaat

Geheel in gebruik als bouwland. Verder ongeveer 4 ha aardbeien. De polder is over het algemeen licht, maar van prima kwaliteit.

Wilhelminapolder

bouwland
Klein smal/poldertje. De bodengrenzen zijn vervaagd,
daar men de oude dijken heeft geëgaliseerd.

Zuidpolder of Grijpland

Langs de Welhoeksedijk bevindt zich een flinke strook
weiland, de rest is in gebruik als goed bouwland. Genoemd weiland is goed
van kwaliteit, maar de bodem is voor bouwland minder geschikt. Hoewel
aangeduid met type C3 en C2 wijken ze toch iets af van het normale type,
omdat de grond te diep in het water ligt, wat bezwaren met zich meebrengt.

Kleine Oudelandsepolder

Grens: De dijk waar het dorp Hoogvliet op ligt, Welhoeksedijk, dijk,
waar Poortugaal op ligt en de trambeaan van de Olie Ny.,
Bovenstaand gebied is enkele honderden ha. groot. Elk gedeelte van de
polder heeft weer een aparte benaming. Hieronder worden deze delen af-
zonderlijk behandeld. De dijkwal, die door het gebied loopt, heeft geen
bodembkundige veranderingen teweeg gebracht.

Tweede Overschot (onder Hoogvliet)

Het grootste gedeelte hiervan is oude overgangsgrond.
(D). Kalkconcreties komen er in voor. Het meeste land is in gebruik als
weiland, maar ook komen nog goede stukjes bouwland voor en hier en daar
een boomgaard. De bouwlanden en boomgaarden liggen grotendeels op de bete-
re typen, zoals B2.

De poelgrond G is zoals gewoonlijk in gebruik als weiland.

Het anbacht van Poortugaal en Welhoek

Het gehele gebied ligt wat hoger en is beter geschikt
voor bouwland als het vorige gedeelte. Zoals de kaart te zien geeft, is
de overgangsgrond wat kalkrijker, vandaar de typen E2, 3 en 4.
Langs de Groene Kruisweg ligt de grond tamelijk hoog. In dit gebied vinden

we vrij veel bouwland van matige kwaliteit B $\frac{2}{d}$. De d wijst erop, dat er een kalkloze bank in het profiel voorkomt. Deze banken lopen allen in stroken door de polder. Het is goed aan de gewassen te constateren, dat er iets aan de ondergrond mankeert (fruitbomen, bieten en aardappelen).

Kaperstrook

Weiland van goede kwaliteit, bouwland zeer matig. Het gehele profiel op de bouwvoor na, was hard en stug en week typisch af van de bodemgesteldheid in de onmiddellijke nabijheid.

Blok onder 't dorp

De bodemgesteldheid is over het algemeen goed, met dien verstande, dat storingen voorkomen in de groei der gewassen bij gebrek aan kalk.

Albrandwaards^spolder

Grens: Albrandwaardschedijk, Werkersdijk en Groenekruisweg.

Bodemgebruik: Enkele ha weiland, verder bouwland en enige goede fruitbedrijven. De bodem bestaat uit grond, die afgezet is door de Zantel wetering. Waarschijnlijk heeft deze wetering ook haar slib afgezet in de Zwaardijkpolder. De bodemgesteldheid daar ter plaatse geeft er alle reden toe, om dit te vermoeden. Zoals de typen te zien geven, is de polder niet buitengewoon zwaar. Plaatselijk komen vaste lagen in het profiel voor.

Zwaardijkpolder

Gelegen langs de Groene Kruisweg en tussen Rhoon en Poortugaal.

Practisch alles in gebruik als bouwland. De zwaardere typen zijn wat kalkarmer dan de lichtere; de ondergrond is bij de eerstgenoemde meer gereduceerd. Verder lopen er plaatselijk nog wat kalkarme banen.

Polder Binnen en Buiten Kijveland en de Slobbergorzen.

Gelegen bij de inrichting "Maasoord", die op opgespoten land ligt. Ze zijn geheel in gebruik als bouwland en van goede kwaliteit. Langs "Maasoord" liggen nog een paar wielen, die een weinig overslag gebracht hebben.

Polder Kort Ambacht

Gelegen ten noorden van Rhoon.

In dit poldertje wordt zowel tuinbouw, akkerbouw als weidebouw aangetroffen. Over het algemeen vinden we er veel tuinderij. Het zijn meest koude grond tuinders met wat platglas en soms een warenhuis. Zoals de kaart te zien geeft, vinden we er in hoofdzaak type C en E. De d treedt hier op als een vette kalkrijke ondergrond op ± 80 cm, die in principe storend werkt, d.w.z. de wortels der gewassen vinden hier niet het gewenste milieu.

Jan Cornelispolder

Gelegen ten zuidoosten van Rhoon.

Dit kleine poldertje is voor het grootste gedeelte in gebruik als weiland. Verder worden er enkele tuinderijen en wat bouwland aangetroffen. De bodem geeft de indruk, dat er vroeger veel wateroverlast is geweest, en is van matige kwaliteit.

Polder Jaag in Ghijseland.

Grens: Rijsdijk, Achterdijk en Groenekruisweg.

Zoals de topografische kaart reeds te zien gaf, is een groot gedeelte van de polder in gebruik voor fruitteelt. Inderdaad heeft men hier jaren geleden reeds goed gezien, dat deze polder uitstekend geschikt was voor de fruitteelt. Plaatselijk komt een storende ondergrond (d) voor. Meestal is dit echter op grote diepte het geval, zodat de invloed op de groei der gewassen niet erg groot is.

Ten oosten van genoemd gebied bestaat de bodem hoofdzakelijk uit dezelfde grond van goede kwaliteit. Evenals in de vorige polder worden hier geen zware kleigronden aangetroffen, terwijl de ondergrond overal zandig is.

De polder tussen de Essendijk en de Rijdsijk, gelegen ten zuidoosten van Jaag in Ghijseland

Het gebruik in deze polder is in hoofdzaak bouwland, verder enkele beste fruitkwekerijen. Door de plaatselijk lage ligging is de grond hier nogal roestig, wat aangegeven is met R.

Langs de Omloopseweg zit het zand zeer hoog, tot onder de bouwvoor zelfs. Meestal blijft het zand slibhoudend, zodat de schade niet groot is.

Zegen^wpolder ten oosten van Ruonse Veer

Ook dit is weer een prima polder, die geheel in gebruik is als bouwland. Langs de Essendijk is de grond zwaar en langs de Zegenpolder licht. De ondergrond is steeds van fijnzandige aard.

Polders langs de oude Koedood

Polder Het Buitenland, Polder Nieuw-Pendrecht, Holenpolder en omgeving Portland in de Zegenpolder.

Bovengenoemde polders zijn alle in hoofdzaak in gebruik als bouwland met hier en daar een goede fruitkwekerij. Op enkele plaatsen komt type C1 L.L. voor; ook hier is het steeds fijn zand, zodat de droogteschade meevalt. Daar deze polders alle goed zijn, valt er niet veel van te vermelden. Opgemerkt kan worden, dat de grond over het algemeen bruiner van kleur is, dan bij de hiervoor beschreven polders. Vermoedelijk is dit in verband te brengen met een minder sterke invloed van het zeewater bij de afzetting.

Nieuwe polder

Deze polder is geheel in gebruik als grasland, van goede kwaliteit.

Polder Charlois

Grens: Charloisedijk en Rotterdam Zuid.

Genoemde polder is momenteel nog in gebruik als tuin-, bouw- en weiland. Ook liggen er nog enkele grote oude boomgaarden. Hoewel de polder in 1467 ingedijkt is, is zij toch nog tamelijk kalkrijk. Over het algemeen is de polder wat verwaarloosd; dit komt waarschijnlijk door de onteigening door de gemeente Rotterdam. Op enkele plaatsen in boomgaarden trad aanzienlijke droogteschade op, die door bevoeling bestreden werd.

Dirk Smeetsland en Meester Arand van der Woudensepolder.

Gelegen ten zuiden van west IJselmonde.

Ook in deze polder wordt van alles geteeld. Plaatselijk vinden we op een diepte, die varieert van 40 tot 60 cm, veen in de ondergrond. Dit gedeelte is in hoofdzaak in gebruik als weiland. Een klein gedeelte heeft men hier gemoerneerd (Fm). De tuinbouwgewassen zijn hier ongeveer 14 dagen later dan bij Rhoon. Aan de vele roestvlekken constateerden we, dat de polder veel wateroverlast gehad heeft.

Polder Oost IJselmonde

Grens: Nieuwendijk, Oostpolderse Dijk, Bolnesserdijkje en Kerkdijkje.

Gebruik: half wei- en half bouwland.

Deze polder is van goede kwaliteit. De opdrachtigheid laat in droge tijden echter wel eens wat te wensen over. Hoewel de grond zeer kalkhoudend is, vertonen soms de lichtere typen slempneigingen. Op vele plaatsen treedt een storende ondergrond op, een kalkloze blauwgrijze laag op een diepte van 80 tot 100 cm. Deze laag is onder de gehele polder aanwezig, alhoewel hij niet altijd werd aangeboord. Langs de Rijksweg Rotterdam-Dordrecht bevindt zich een hoogte van een paar meter boven het maaiveld. Bij nader onderzoek bleek dit een donk te zijn. Op deze pleistocene opduiking is de grond zandig. De randen bestaan uit gebroken grond, als gevolg van verspoeling en doorploegen.

Polder Nieuw-Reierwaard

Grens: Pietersedijk, Lagedijk, Nieuw Reierwaardsedijk, Bolnessedijkje en gemeente Bolnes.

Daar deze polder waarschijnlijk tegelijk is aangeslibd met de hiervoor behandelde polder, is deze in alles hieraan gelijk (zie bodemkaart). Aan de Kievitsweg bevindt zich weer een pleistocene opduiking.

Polder Oud Reierwaard

Grens: Lagedijk, Pruimendijk en Molendijk.

De grond in dit gebied is zeer kalkrijk en staat wat kwaliteit betreft niet achter bij Nieuw Reierwaard. Beneden langs de Lagedijk bevindt zich een kreek, die verland is. De venige kreekgrond loopt met een breedte van 50 m parallel langs de gehele Lagedijk. Op deze venige grond vinden we overal, waar het maar enigszins mogelijk is, tuinbouw.

Dit smalle tuinbouwgebied staat wat productie-capaciteit betreft aan de spits van de tuinbouw in de omgeving. De bodem is vooral opdrachtig en de gewassen zijn in de lente zeer vroeg.

Onder langs de Molendijk loopt een dergelijk gebied. Het bodemgebruik van de Reierwaardse polder is evenals bij voorgaande gebieden, veelzijdig.

Polder Woude

Gelegen langs Nieuw Reierwaardsedijk.

In gebruik als bouwland; de grond is van prima kwaliteit. De profielen zijn alle kalkrijk. De bouwvoor is mooi bruin en los, de ondergrond is vast, maar kalkrijk.

Kerke-polder

Gelegen ten noorden van Ridderkerk.

Dit kleine poldertje is in gebruik als weiland. De bovengrond bevat geen kalk, dus is het hier een B.type geworden. In het kleine lagedijkje, dat een van de grenzen van het poldertje vormt, bevindt zich een klein wigtje, dat enige overslag gebracht heeft. De overslaggrond is

Polder Donkersloot

Gelegen ten noordoosten van Ridderkerk.

Bovenstaande polder is geheel in gebruik als bouwland. Het is een zware bouwland polder, die vroeger nog al eens onder water gestaan moet hebben, getuige de vele gleyverschijnselen tot boven in het profiel.

Polder ten oosten van Ridderkerk

De grond in dit poldertje is van goede kwaliteit. Plaatselijk komt wat overslaggrond voor. Langs de Noord en de Oude Bospolder liggen jong ontgomen gorsgronden. Nagenoeg het gehele gebied is in gebruik als bouwland, terwijl enkele stukjes tuingrond voorkomen. Op enkele plaatsen treedt een vette ^{ge} ondergrond op met sterke reductieverschijnselen.

Polder Strevelshoek en Rijsoord en Polder Heerjansdam

Grens: Waal, Develweg, Groenewegje en Rijsoordse Steeg.

Gebruik: Akkerbouw, weidebouw en tuinderij.

Langs de Waal vinden we veel kalkloze bovengronden, die aangeduid worden met B2. Ze zijn in gebruik als bouw- en weiland. Langs de Devel en langs de Waal vinden we een jongere of in ieder geval een kalkrijke afzetting, die aangegeven is als C₂d. Laatstgenoemde gronden zijn praktisch alle in gebruik als goed bouwland. In het midden van het gebied vinden we een ontkalkte hoek. Het kleipakket is hier maar dun. Deze gronden zijn met F aangeduid. Er liggen enkele tuinderijen op.

Polder Buitenland van Barendrecht

Deze polder ligt ten zuiden van het Binnenland. Uiteraard is ook hier weer globaal genomen de binnen- of noordzijde het zwaarst en de buiten- of zuidzijde het lichtst. Van Barendrecht naar de Middeldijk (tussen Buitenland en Zuid-Polder) loopt "De Vliet", die zich in de Zuid-Polder voortzet als "Oude Haven" naar de Oude Maas. Langs Oude Zijden ligt hoge lichte grond, nog gedeeltelijk in gebruik als grasland. Tussen de Carnisseweg en deze Vliet, vooral in de noordelijke helft, is de

opdrachtigheid minder; langs de noorddijk liggen de typen C3 en E3. Meer zuidelijk wordt de grond wat lichter, maar hier komt meer roest voor dan in de rest van de polder. (C2r). Hier en daar komt een zwaardere, sterk roestige laag voor op 60 - 100 cm diepte, deze laag bevat vrij veel kalk (bruist behoorlijk), maar werkt storend voor de waterbeweging. (C2d) Het meeste grasland komt in deze polder uiteraard in de noordelijke helft voor, maar het contrast noord-zuid ten aanzien van het bodengebruik is hier niet zo scherp als in het Binnenland, in het Buitenland is hoogteverschil noord-zuid ook niet zo groot. Vrij veel tuinbouw langs de noorddijk, meest op koude grond.

Ziedewij-Polder

Voor het grootste gedeelte als tuingrond in gebruik. Verder als bouwland; weinig grasland. Hier en daar goede tomaten en druiven in kas. Lichte en middelzware, zeer opdrachtige grond. Langs de Ziedewijdijk is het profiel slap en gereduceerd. Ten noorden van de Middeldijk ligt een uitbocht in de Ziedewijdijk, waarbij een lage plek ligt met veen op ± 60 cm diepte, het maakt sterk de indruk van een wiel, maar van een overslag is niets te bespeuren.

De Waalkant langs de Ziedewijpolder

Reeds in 1331 is de Waal aan beide zijden bij Heerjansdam en Oosterdam afgedamd. Van nature vindt men in dit lage land kalkloze kongrond op veen met hier en daar vlak langs de Waal wat hogere oeverwalgrond. Er is echter over deze kongrond hier en daar langs de waterkant een laag kalkrijke bagger uit de Waal gebracht, deze aldus verbeterde gronden doen het tamelijk goed voor groenteteelt in droge jaren. Enkele kleine boomgaardjes maken het hier slecht, het is er te nat en de bomen hellen naar het oosten vanwege te geringe beworteling.

De Zuid-Polder

Deze polder ligt ten zuiden van de polder Buitenland , neemt van zuid naar noord ook weer in zwaarte toe en is geheel kalkrijk. De polder is bijna geheel als land en tuinbouwgrond in gebruik. Langs de Middeldijk ligt zware, maar goede grond met op enkele plaatsen een taaië storende laag in de ondergrond. (C₃d).

Midden door de polder loopt een oude buitendijkse geul, het westelijk deel draagt de naam "De Kil", het oostelijk deel "De Duiker". De Kil was tot omstreeks 1900 nog griend, sedert die tijd is het grasland. De Kil doet zich nu voor als een lager gelegen strook grasland tussen twee sloten.

↑
De oevers van de Kil zijn zeer licht. Ten zuiden van de Kil is de bouwvoor hier en daar tevens veel te dun. Mede door relatief hoge ligging treedt hier gemakkelijk verdroging op. Het land tussen Kil en Achter Zeedijk heeft als aardappelland een goede naam. Men vindt er enkele goede boomgaarden. In 1928 is de Achter Zeedijk ten gevolge van een verkeerd aangebrachte inwateringsbuis doorgebroken. Er ontstond een diep wiel bij de Carnisse Weg, dat later met grof zand uit de Oude Maas is volgespoten. De Zuidpolder is wel een van de lichtste polders uit de omtrek. Langs de "Oude Haven" zijn in de homogene lichte en middelzware gronden geen oeverwallen te vinden, deze is volkomen recht en waarschijnlijk na de inpoldering gegraven. Misschien mondde de Vliet (Buitenland) voordien in de Kil uit. Aan de westelijke dijk van de polder kwam de Kil in de Koedood. Langs deze dijk ten noorden van de Kil ligt de bedding van de Koedood (grasland). Deze is dichtgegroeid met veen.

Jan Gerritse Polder

Kleine polder aan de Oude Maas, loopt zelden meer onder, goede gewassen. De ondergrond is nog nat, slap en gereduceerd, met plantenresten. Geheel als bouwland in gebruik. Over het geheel is de grond
ruwer dan dan in de Zuid-polder. geheel kalkrijk

Vrede Polder

Klein poldertje aan Oude Maas. Geheel grasland.

Ligt iets lager dan de Jan Gerritse Polder, loopt nog wel eens onder.

Zware en middelzware grond met taais ondergrond. Alles kalkrijk.

Spuiveld

Hoekje grasland, dat 's winters geregeld met tij onderloopt.

Zeer zwaar en roestig met taais ondergrond. Afwisselend kalkhoudend en kalkarm.

Lindt-Polder

Gelegen ten zuiden van de Devel.

Evenals de Waal schijnt de Devel al vroeg afgedamd te zijn.

Over het algemeen vindt men langs de zuidelijke Develoever middelzware afzettingen met kalkarme bovengrond met echter meestal zware kalkloze ondergrond (B2d) op 60 - 80 cm. In een natte periode doet deze grond het vrij goed als bouwland, bij droogte en lage grondwaterstand slecht vanwege de taais ondergrond. Hier en daar is deze oeverwal kalkhoudend in de bovengrond, maar de taais ondergrond blijft. Aangezien de Lindt-Polder lang en smal is, wordt deze voor een groot deel door de Develoeverwal ingenomen. Waar de polder op zijn breedst is, vindt men bijna kalkloze tot geheel kalkloze, blauw grijze, roestige overgangsgronden, middelzwaar tot zwaar met extra zware kalkloze ondergrond of met veen in de ondergrond (Dd, Dv). Verreweg het grootste gedeelte van de polder wordt door grasland, de zuidelijke Develoeverwal echter wordt bijna geheel door bouwland ingenomen. Over het geheel genomen is de polder dus kalkarm en heeft een te dichte kalkloze ondergrond. Tuinbouw en fruitteelt komen er zeer weinig voor.

De Develbedding bestaat uit kalkrijke, lichte, venige grond, zeer geschikt voor tuinbouw, maar niet vroeg.

Polder Buitenland (of Lage Nes)

Gelegen ten zuiden van Heerjansdam

Kleine, jonge kalkrijke polder aan de Oude Maas. Lichte en middelzware grond, echter meestal met taaië, maar niet kalkloze, roestige ondergrond (80 - 100 cm). Waarschijnlijk is deze polder tweemaal ingedijkt, eerst als "Lage Nes" en later als "Buitenland". Geheel bouwland.

Polder Hoge Nes

Gelegen aan de Oude Maas

Evenals de Lage Nes waarschijnlijk verjongd. Voor het grootste deel bestaat ze uit middelzware overgangsgrond. Overwegend bouwland. De taaië ondergrond komt hier veel minder voor dan in de Lage Nes; Het profiel is hier echter roestiger.

Het Buitenland

Gelegen ten zuiden van Grote Lindt.

Voor ± 12 jaar (1937) nog rietgors en griend. Middelzware, roestige en langs de binnendijk zware gronden met slappe blauwe ondergrond, die veel plantenresten bevat. Kalkrijk, geheel bouwland. Voormalig rietland geeft betere gewassen dan voormalig griendland; de boompjes haalden meer uit de grond dan het riet.

Polder Strevels^{hoek} en Rijsoord

Ligging van de eerste polder: tussen de Waal, Lange weg en Rijsoordse Steeg,

Ligging van de laatste polder: tussen Lange weg, de Waal en de Devel.

Langs de buitenbocht van de Devel in Polder Heerjansdam kalkrijke, middelzware, jonge grond, echter met zwaardere kalkloze ondergrond 60 - 80 cm (C2d).

Langs de oostelijke Waaloever buitendijks kalkarme tot kalkloze, zeer taaië, roestige, blauwgrijze grond (D).

Aan de binnenzijde van deze oude dijk (Waalweg - Molenweg) ligt een strook middelzware veulrug rond het kalkloze bovengrond en zware kalkloze

ondergrond; tussen bovengrond en ondergrond (80 - 100 cm) een kalkhoudende zone. De zuidelijke oeverwal van de Waal ten westen van Rijsoord is breder en bestaat hoofdzakelijk uit middelzware, kalkrijke, jonge geulruiggrond, weer met oude kalkloze ondergrond. De kern van beide polders wordt ingenomen door kalkhoudende overgangsgrond (E), meestal met veen op ± 80 cm - 100 cm. In het laagste deel in het midden vindt men nog oude poelgrond, eveneens met veen in de ondergrond. De overgangsgrond is zeer roestig, taai en met kalkarme bovengrond.

Men vindt in dit lage gebied langs de Lange Weg vrij veel tuinbouw op de overgangsgrond, maar de opdrachtigheid laat hier toch te wensen over.

Het grootste deel van beide polders wordt door grasland ingenomen.

Bouwland en tuingrond komt het meest langs Waal en Devel voor, maar ook in het lagere gedeelte van de polder nog vrij veel.

Polder Kijfhoek

Gelegen tussen Groene Wegje, Lange Weg, Munnikensteeg en Devel.

Langs de Devel vindt men gronden met kalkloze bouwvoor en taai kalkloze ondergrond; tussen bouwvoor en ondergrond kalkhoudende zone.

Gras- en bouwland komen in dit gebied ongeveer half om half voor. Bijna overal vindt men onder de jongere Develoeverwal de taai, kalkloze, oude ondergrond, 60 - 100 cm diepte.